

יפוח מניות". כלומר: העלאת שעריו של מניות מסוימות לירי רכישות מסיביות, בלי כל קשר לערכן של החברות מניותיהן. טופחו. כך הפכו המניות של הסנה, אתא, ישרו, בי ועוד כמה מניות כוכבים עליונים בטורייהבורסה. ריגריפישמן קנו, קנו וקנו. השערים עלו, עלו ועלו. בראשית שמיג דמתה הבורסה הישראלית להתממשות החלום הבלתי פשרי של כל אישכספים: כולם הרוויחו, והרבה. קרן רונית של יגרפישמן העניקה ללקוחותיה רוחיים של עשרות אחוזים בכל דש, והעלתה את חמתם של מנהלי הנכסים הגדולים, שיכלו לתחרות בה אך בקושי. שמותיהם של ריגר ופישמן החכרו גם קשר לעיסקה הגדולה של השנה, שבסופו של דבר לא יצאה אל פועל: רכישת הבנק הבינלאומי הראשון עליידי בנק זמירזי — הבנק שבאמצעותו ובאמצעות חברתהבת שלו, ובנק למימון ולסחר, פעלו ריגר ופישמן.

ואז, בינואר, באה המפולת הגדולה. שערי המניות צנחו מטה וטה, בכמה גלים מכאיבים. הלקוחות, שצברו רווחים בשיעור של 30-40 אחוז כחודש, נטשו את ריגריפישמן בהמוניהם, והמניות המטופחות איברו תוך חודשים מעטים 80% ויותר מערכן. לפתע התברר כי בין הלקוחות החשובים של ריגר ופישמן נמצאים גם זמה קיבוצים, שהשקיעו את עתודותיהם בזהם בצבירת יוחי בורסה.

ריגריפישמן, כך התפרסם, נאלצו למכור מנכסיהם כדי להחזיר ללקוחותיהם את כספי העודותהנאמנות. אך היה להם זמה למכור. שני אנשיהעסקים הממולחים הירבו לרכוש נכסירדלא יירי כשהמניות רצו כלפי מעלה.

התמוטטות השערים לא הותירה את יוסי ריגר ואליעזר פישמן חוסריכיס. הם הפכו שותפים בחברתההשקעות המדוברת ביותר במשק הישראלי בחודשים האחרונים — חברת המאגרים למיניהם — טכנולוגיה, סחר ובניין. ביחד עם אישהעסקים שמואל רבנר, שפרש מקונצרן כלל, עם חברת תכנ של הקיבוץ ארצי של מפ"ם, עם האחים נקלש מארצותהברית ונכסים לאון, משווייץ, עם הח"כתעשיין אברהם שפירא וחברת השקעות של משיקי ביתשאן, עוסקים ריגריפישמן בקניה סיטונאית של חברות והלקיחברות.

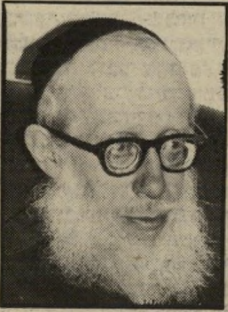
במשק הישראלי הזה, שהיה לארץ האפשרויות הבלתי מוגבלות, הוכיחו ריגריפישמן כי הם מיטיבים מאוד להשתמש בתורתההצפיית: הם טיפחו ציפיות של משקיעים, שקנו את המניות המטופחות שלהם — אחרתכך מכרו, כשאיש לא ציפה לכך.

תורת ציפיות אחרת, זו של שרהאוצר יורם ארידור ושל יועצו, המישנה לנגיד בנק ישראל הפרופסור יקייר פלסנר, פשטה את הרגל. פלסנר וארידור היו סבורים שאם הם יצליחו לשכנע את הציבור שאין לצפות לאינפלציה, לא תגבר האינפלציה. אך בניגוד לריגריפישמן, שלא האמינו בעצמם לציפיות שהם נטעו, וכמוער המתאים נפטרו ממניותיהם, לא נהגו כך ארידור ופלסנר. הם היו שבוים בציפויני תורתההצפיית שלהם. כדיוק כמו שהתמוטטה הבורסה בשליש השנה, מאימת הכלכלה הישראלית כולה להישבר עכשיו, כשלארידור את פלסנר נותרות רק ציפיות שנכזבו.

העם היהודי לא הוציא מתוכו, במהלך שנה זו, אף לא דמות גדולה אחת, שתרמה תרומה ייחודית לשמה ולכבודה של היהדות. גמרים כמו קוז' היו נציגיו האופייניים.

דת

הירש: דת נגד אומה

הארם החילוני בישראל יכול היה לבחור בתשמ"ג בין שלושה טיפוסים של דתיים כיעד עיקרי להתנגדותו: קנאיהדת מביתהמדרש של נטוריקרתא, ספסריהדת מביתהמדרש של אגודת ישראל והטרוויסטים הדתיים, שפעלו בשטחים הכבושים. ספסריהדת המשיכו השנה לסחוט מן המדינה החילונית את ליטרתהבשר שהובטחה להם. כמו קאריקטורה של הסוחר מווצינה, הם סחטו מן הממשלה סכומיעתק לשיכות פיקטיביות, בה בשעה שזו רנה בקיצוץ הקיצבות לזקנים ומענקיהלדיה לאמהות. שוד זה נעשה לאור היום, והעם כולו ראה וזעם.

הטרוויסטים הדתיים פעלו בגדה המערבית, ערכו טבח במיכללה האיסלאמית בחברון, שרפו את השוק הערבי באותה עיר בפוגרום מכווער, הרגו נערים ונערות מידיאבנים. הם היו רק חזרההתנית של אסכולה חדשה של עובדיאלילים, שהתעטפו באיצטלה של אלוקישראל. הם קשרו תפילים ולכשו טליתות, בעודם חורים על סיסמות שהוכירו את מיטב התורות הפגניות של הרייך השלישי — דם ואדמה.

אך יתכן שאת המחלוקת העקרונית ביותר עוררו דווקא קנאיהדת מסוגם של נטוריקרתא. בשנים קודמות הסתפקו בנידוריאבנים במכוניות בירושלים — מעשהגבורה קטן מאוד, מאחר שאותם השוטרים אשר ירו במידיאבנים ערביים טיפלו ביהודים הארוקים בפפותמישי.

השנה עסקו קנאים אלה בעיקר במילחמה בחפירות בעירדוד, בטענה שזוהו ביתקברות, ושאת הקברים אסור לחלל. בצדק השיבו הארכיאולוגים שלפי אותו כלל אסור היה לחפור במצדה, ב"קברי ברכובכא" בנחליחבר ובבית שערים.

למעשה היה זה עימות בין העיקרון הדתי והעיקרון הלאומי. הדת אסרה לחפור, האומה ציוותה לחפור. מבחינת האינטרס הלאומי, היה גילוי העבר, בדווקא בירושלים, מעשה חשוב ביותר. ואילו האינטרס הדתי, שלא השלים מעולם עם עליונות החוק הלאומי, כפר בכך. האומה החילונית עניינה אותו כקליפתהשום. מנהיגם של נטוריקרתא, הרב משה הירש, סימל את המאבק הזה. יותר מאשר אברהם שפירא, סוחרהדת הגאון, ויותר ממשה לוויןגר, ראש הפלאנגת הדתיות בחברון, סימל הירש את מקומה של הדת היהודית במדינת ישראל.

בצד השני של הבימה התארגנה קבוצה קטנה של פעיליירשום דתיים, אהודים וחיוניים, שהקימו מעין תנועתבת זהירה של שלום עכשיו. אך הם היו תופעה שולית בפאנורמה הדתית של ישראל בתשמ"ג.

שידור

רביב: חכמים בלילה

בבניין הטלוויזיה הושלם בתשמ"ג התהליך של רמיסת מעמדם העיתונאי של עובדי התחנה, שהפכה יותר ויותר דומה לתחנת טלוויזיה במדינה טוטאלטרית, שיעודה אינו לספק מידע אלא לשרת את השילטון.

תשמ"ג נפתחה בדיווח שקירי על הטבח במחנות צברה ובשאתאלא. הדיווח הצבאי הפך למהדורה מצולמת של הודעות דוברצה"ל. את תרומת התחנה הציל איכשהו ראשההרסק לעניינים ערבים אהוד יערי, שצמח מבין חורבות חטיבת החרשות, כפרשן למתרחש בלבנון, פוליטית וצבאית. הכתב הצבאי בראשית השנה, רון בןישי (שעבר לפקד על גלי צה"ל), שמסר תחילה את הודעותהשקר, הציל כמעט את כבודו המיקצועי, אחרי התערורת המחאה הציבורית, כאשר תיאר את האמת. רן כמלמה, שהוטל עליו להחליף את בןישי, היונה כישלון מתמשך לאורך כל השנה. שיא כישלונותיו היה ראיון מפוברק עם דמות בשם "מיכאל", אישהפלאנגות, שפיקד כביכול על הטבח במחנות.

את מחלקתהחדשות איפיון, משבר דורות", בני הדור השני והשלישי של כתביהטלוויזיה השתלטו על גיהול החטיבה: יאיר שטרן כמנהל ומיכאל קרפין כעורך מבט. את המחלקה איישו כתבים חסרי הכשרה עיתונאית — אישיביתחון, מקליט ושקופן, שהיו לכתבים. איש זה הביא לשערוריה פנימית, כאשר אבי גוץ, גילה ספינתביזון סובייטית, והושעה בשל כך מהמחלקה. גם המחלקות האחרות של הטלוויזיה עברו השנה תהליך של רמיסה. מחלקתהסרטים התייעוריים כימעט ולא הפיקה סרטים. כמנהל מחלקתהתוכניות מונה מפקד גל"צ לשעבר, צבי (צביקה) שפירא, מי ששופט ביתהמישפטהעליון, השופט מאיר שמגר, הגדיר את מעשיו בגלי צה"ל כמעשים שגם מקיאולי היה מתבייש בהם.

מחלקתהדראמה של הטלוויזיה הפיקה את תיאטרון חשרפרך, מהדורה ישראלית של תיאטרון הכורסא הבריטי, בכמה סרטים, שהמירקע לא היה נכון לסבלם. גם הדראמה בהמשכים אחרי הצילצול היתה נחותה ובלתינכסלת. אך בסידרה אחרת, מישל עזרא ספרא ובניו הוכיחה הטלוויזיה את יכולתה להפיק סדרתטלוויזיה טובה. סידרה אחרת, קרובים קרובים, העידה על כושרה של הטלוויזיה הלימודית. עם התפטרותו של מלי סאר מהגשת התוכנית שעשה טובה, התרדדה התוכנית בתחזית ממלאימקומו. את התואר האירוע הטלוויזיוני הגרוע של תשמ"ג ניתן להעניק למישרד הקדם אירוזיון.

את ההישג הטלוויזיוני העיקרי בתשמ"ג ניתן לוקף לזכותו של רן רביב, שאחרי מאבקים רבים, עם גורמים שונים בבניין הטלוויזיה, הצליח להעלות את מהדורת חדשותהלילה שלו, תחת הכותרת כותרת לילה. במרכזה העמד עימות בין שני סטבים

יהדות קוז': אחרי ההלם, חזרה לתלם

מילחמתהלבנון זועזעה את יהדות העולם. תחנותהטלוויזיה הראו את חיילי צה"ל ככובשים אכזריים, את הרס הערים, את גופות הנשים והילדים. היהודים נחררו.

בראשית תשמ"ג ירד על יהודי העולם הלם חמור שיבעתיים, כאשר הציגו תחנותהטלוויזיה את הוועדה של צברה ושאתאלא. מדינת ישראל הופיעה באור מחריר. יהודי העולם חששו מפני תגובה אנטישמית, והאשימו את ממשלתבנין בצרה. דיווח אמריקאי סודי הודיע לנשיא רונלד רגן כי נפערה תהום בין יהודי ארצותהברית וממשלת ישראל, וכי תיתכן ברית בין היהודים ובין האופוזיציה בישראל. על סמך הנחה זו נולדה "תוכנית רגן" בסוף תשמ"ב.

השנה עשה הזמן את שלו. יהודי העולם התעררו מן ההלם, והתלכדו שוב סביב ממשלתבנין. המכונה האדירה של ממשלת ישראל השתלטה מחדש על הקהילות, בעזרת העסקנים היהודיים המקומיים, התלויים כליכולם ברצונה הטוב של ממשלת ישראל. מכונתהתעמולה הישראלית השלימה את המלאכה. הקהילות ציינתו להוראות השגרירויות הישראליות, שהטילו עליהן מרות טוטאלטרית, בדומה למרות שמטילה מוסקוה על המפילגות הקומוניסטיות בעולם.

העסקנים היהודיים בארצותהברית יודעים כי הקאריירה שלהם תגיע לקץ פיתאומי, אם ירגיזו את השגריר הישראלי. הם לא יזמנו לישראל ולוושנגטון. הקהילות ימרדו בהם, הם יוגדרו כיהודים השונאים את עצמם או כמשרתי האנטישמים. הם צייתו.

בראש הלכו, כמובן, הפוליטיקאים התלויים בקולות יהודיים ובמימון יהודי. מבין הרבים, ניתן לשלוף — כאבטיפוס אופייני — את ראש עיריית נירירוק, אדוארד קרין, השולט בעיר היהודית הגדולה ביותר בעולם. קוז' התנפל על הפוליטיקאים האמריקאים, שהעזו לדבר על פיתרון שלום שאינו מקובל על דעת ממשלתבנין.

מכיוון שארצותהברית עומדת לפני מערכתבחירות על תשיאיות, מיהרו כל הפוליטיקאים להיכנע ללחץ יהודי מאורגן זה, שאינו מופעל לטובת ישראל היפה, שחזרתהשלום, אלא לטובת המדיניות של הליכוד. בצורה זו או אחרת חזרה תופעה זו כימעט בכל הקהילות היהודיות בעולם.